

HISTÒRIA

És un edifici de la segona meitat del segle XVIII que inicialment albergà la Fàbrica Nacional de la Seda, i que pel pas del temps va ser fàbrica de teixits d'esparg i iute, i va ser també la base operativa d'una important empresa de guano.

Es tracta d'una factoria de filatures de seda fundada pel francès Joseph Lapayesse. No sols va ser una fàbrica si no que actuà també d'escola de treballar la seda. Lapayesse va introduir una sèrie d'innovacions tecnològiques i demostrà una gran preocupació per millorar les condicions laborals dels treballadors.

D'aquests primers anys de desenvolupament es passà a una època de crisi entre 1790 i 1830. En 1821 va ser propietat de Combe i Cia., que introduïren una màquina de vapor per a escalfar l'aigua. Reformada i reutilitzada per la família Trenor a mitjan s. XIX, aquests instal·laren les primeres màquines de vapor per a impulsar les màquines i alçaren una alta xemenera de taulell que situaren al mig de la fàbrica. A finals del s. XIX, és evident el fracàs de la sericultura valenciana. Aleshores, s'adaptà la fàbrica per a la fabricació de iute.

La fàbrica al s.XX, passa a altre mans i a la dècada dels anys trenta hi hagué una important vaga en la què es tornà a canviar de propietaris fins que passà a ser propietat de l'Ajuntament de Vinalesa.

És un excepcional exemple d'arquitectura industrial ja que integrà a la perfecció la funcionalitat del edifici amb l'originalitat de les seues formes.

Es tracta d'un conjunt de naus disposades al voltant d'un pati central. Murs de càrrega de maçoneria, amb revestiment de morter, riscles de fusta i coberta de teulada àrab, segons el mètode tradicional.

Les construccions es disposaven de forma que tancaven dos patis. Un amb caràcter més residencial-per la seua proximitat a les antigues vivendes, així com per la distribució de la vegetació- i un altre més lligat als telers.

Al següent plànol es pot observar la disposició de la fàbrica en la seua època de producció de seda i on es poden trobar quatre parts diferenciades:

1. Al lloc on se situa l'Ajuntament abans era la part residencial on es trobaven les vivendes dels propietaris i els encarregats. La disposició de la vivenda i treball ubicats en un mateix espai, ens mostra un nou model de producció, que s'estava impulsant per aquell temps i que en esta fàbrica té la seua plasmació física.

2. El procés d'elaboració de la seda comprén una sèrie d'etapes que s'exposen a continuació. La fàbrica estava dissenyada per portar a terme tot el procés d'elaboració de la seda, des de la cria del cuc i la manipulació del capoll fins el de banat i el tòrçer de les filatures.

Enfront de l'Ajuntament es pot observar el jardí. Aquest espai era el jardí més de tipus residencial. Es disposava dividit en quatre parts i al costat d'aquest es trobaven les cavaleries.

3. La part on actualment està la nau de festes estava ocupada antigament per 20 torns dobles per a filar seda. L'organització completa de les distintes filatures fabricades es desenvolupava al llarg de quatre naus ocupant espais estrets de

On està el gimnàs hi havia una cambra independent, que actualment no existeix, per a brevar seda i al costat d'aquesta cambra hi havia una altra més gran equipada amb 22 torns per a tòrçer la seda. Aquesta seria la primera etapa d'elaboració.

Dalt on està la biblioteca, estaven les màquines per a de banar i tòrçer seda i les habitacions per als operaris. Al fons de la biblioteca, hi ha un arxiu amb llibres de gran valor on es troben plànols, llibres de contabilitat, mostres de iute, etc de la Fàbrica de la Seda en l'època dels Trénor.

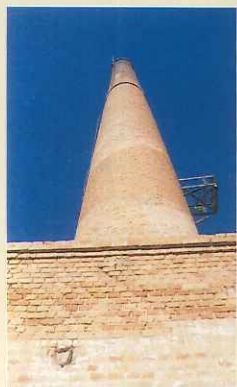
4. El procés d'elaboració de la seda comprén una sèrie d'etapes que s'exposen a continuació. La fàbrica estava dissenyada per portar a terme tot el procés d'elaboració de la seda, des de la cria del cuc i la manipulació del capoll fins el de banat i el tòrçer de les filatures.

llargària considerable i envoltanades, situant-se la maquinària als laterals deixant al mig un estret corredor.

Enfront es pot observar la ximeneria, de construcció

posterior i que servia per a expulsar els fums que eixien de la caldera de vapor, que era el motor per a les màquines. A més, abans també hi havia una bassa d'aigua per a abastir les basses per al filat i uns magatzems per a la llenya. Al costat d'aquestes basses s'encontrava un jardí d'arbres fruitals.

La Reial Séquia de Montcada és un dels sistemes hidràulics més antics de les terres valencianes. Té una història de més de 800 anys, ja que els seus orígens es remunten a l'època musulmana, encara que no es sap la data de la seua construcció.

A banda d'aquestes dependències més destacades per la seua funció també hi havia altres que acaben de completar la instal·lació fabril i que feien que la Fàbrica de Seda de Vinalesa fóra un complex industrial molt innovador per a l'època, que cuidava de tots els detalls.

On és ara, l'escola taller abans era la fragua i el taller. Aquí, es poden observar una sèrie de peces de valor etnològic, la tartana dels Trénor i algunes peces més.

Hi havia bodegues i inclús una escola per a aprendre a treballar la seda. Així mateix es té constància de que afavoria la incorporació al treball de les dones i els menys afavorits econòmicament.

Avui, abandonada esta funció fabril, és centre social i municipal. Acull diferents serveis municipals: Ajuntament, biblioteca, centre de salut, correus, associacions, gimnàs, aules formatives, sala d'exposicions, etc. convertint-se en l'autèntic centre neuràlgic del poble.

4. Com es pot veure, la fàbrica se situa prop de la séquia de Montcada, d'on li venia la força per a poder moure les màquines i on encara es poden observar les restes de la sènia (roda hidràulica) que feien moure les màquines.

FÀBRICA DE LA SEDA

La Fàbrica de la Seda de Vinalesa es configura com un dels escassíssims exemples que avui es conserven de les primeres implantacions industrials a la Comunitat Valenciana. Té una importància històrica i documental reconeguda en el procés industrialitzador valencià. A més, la fàbrica de Vinalesa estava inclosa en la Ruta de la Seda. Et convidem a conèixer-la!

COMUNITAT
VALENCIANA

Ajuntament
de Vinalesa

TEL. INFORMACIÓ 96 149 97 98